

Ponedeljek, 20. november 2023, ob 20.15

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

43. sezona / 2. koncert

ZAGREBŠKI SOLISTI

Nuška Drašček,
mezzosopran

Antonio Vivaldi, beneški skladatelj in rdečelasi duhovnik, je znan predvsem kot avtor koncertov za godala. Napisal jih je vsaj 500. V njegovem bogatem opusu poleg koncertov najdemo tudi veliko oper, teh naj bi bilo 94. Do danes jih je bilo identificiranih manj kot 50, polovica od teh pa je izgubljenih. Tisto, kar je treba pri Vivaldiju izpostaviti kot redkost, je to, da je pisal večinoma po naročilu, in to velja tudi za opere. Največ so jih naročali v Benetkah, sledile so Firenze, Ferrara, Verona, Rim, Dunaj in druga gledališča po Evropi. Današnji koncert vključuje opere in koncerte, ki jih je napisal med letoma 1724 in 1729, v času, ko je njegova kariera dosegla zenit. Takrat je živel v Benetkah, vendar je bil večinoma zdoma, po vsej Evropi je oskrboval z glasbo mecene in naročnike. Takrat je izdal tudi pet novih zbirk koncertov (*concerto*), prejemal pa je tudi naročila za opere in deloval kot impresarij v Benetkah in drugih italijanskih mestih. Leta 1726 je v njegovi operi prvič zapela Anna Girò, pevka, ki je postala nepogrešljiva v operah, njegova primadona in domnevno ljubica.

Opero ***Il Giustino*** je napisal za prireditve, ki so potekale v času pustovanja leta 1724 v Rimu. Premierno je bila izvedena v Gledališču Capranica. To je spektakularna opera z zgodovinsko vsebino, ki je prepletena z nadnaravnim, vizualno in zvočno privlačna. Te vrste opere so v času baroka imenovali *ekstravaganca*. V zgodbo te Vivaldijeve opere so vključene zgodovinske osebnosti in dogodki, dodane so izmišljene ljubezenske spletke, alegorični liki, božanstva in duhovi. Vivaldi se je pri pisanju posluževal glasbe iz svojih desetih predhodnih oper in več koncertov, kot je *Pomlad iz Štirih letnih časov* in drugi. Partitura je ritmično bogata, slog, ki prevladuje, je bil znan kot novi lombardski, za katerega je bil značilen razgiban in punktiran ritem. V ariji ***Vedrò con mio diletto*** se Anastasio, bizantinski cesar na bojnem pohodu nad Vitaliana, veseli ponovnega snidenja s svojo ljubljeno ženo, ko ji bo k nogam lahko položil osvojeni plen in zmago – poraženega sovražnika.

Vivaldi je danes znan zlasti po svojih concertih. Oba na tem koncertu sta iz leta 1729. Razlog za veliko število teh del je preprost: Vivaldi je bil med letoma 1703 in 1715 ter med 1723 in 1740 zaposlen kot hišni skladatelj, dirigent, učitelj glasbe in intendant v Pio ospedale della Pieta (Bolnišnica usmiljenja) v Benetkah. To ni bila prava bolnišnica, ampak sirotišnica. Tam je vodil orkester z nadarjenimi otroki in dekleti, za katere je pisal svoje izjemne koncerte. 20 do 25 malih talentov ga je spodbujalo k eksperimentiranju in razvoju *concerta*. V teh skladbah je združeval različne skupine glasbil in jih izmenjeval med solo in skupino (tutti). Uvedel je *ritornello* (alternacije epizod med orkestrom in solistom ali več njih). Držal se je trstavčne oblike s kontrastnimi hitrimi in počasnimi stavki, ki so se izmenjevali.

Najpogosteje je začel z živahnim stavkom, sledil je počasnejši in razmišljujoč, sklepni pa je bil običajno ognjevit. ***Koncert v g-molu, RV 157*** še nima izoblikovanega pravega solističnega glasu. Začne se z mogočnim stavkom, v katerem prevladuje dialog med violinami. Resnemu largu s punktiranim ritmom sledi razgiban finale, ki ima reminiscence na *Poletje iz Štirih letnih časov*. Prav tako priključ v spomin *Poletje finale Koncerta v d-molu, RV 128*. V tem koncertu oznaka *amabile* na začetku določa ton stavka, ki v izrazu dosega nežne, božajoče geste širokih appoggiatur. Počasen stavek je resnoben, delo sklone fugatni finale z demonskimi kaskadami not, ki oživljajo glasbo nevihte iz zaključka *Poletja*.

Opera ***Farnace*** je Vivaldijeva opera seria, ki je bila premierno izvedena leta 1727 v beneškem Gledališču San Angelo. Libreto je napisal Antonio Maria Lucchini. Čeprav kot libretist ni bil pretirano cenjen, je postal priljubljen med italijanskim občinstvom, saj je to njegovo besedilo uglasbilo več skladateljev. V 18. stoletju se je opera seria spreminjala in v njej še bolj arija da capo. V tem sijajnem Vivaldijevem delu virtuozna vokalna linija prevladuje nad orkestrsko, slednja prispeva h gradnji dramatične vsebine prizorov in čustvenim odtenkom arij. Vokalna linija je pogosto tematsko povezana s spremljavo in izhaja iz motivov iz uvodnega *ritornella*. Ritmično je delo razgibano, Vivaldi tu piše v novem lombardskem slogu z živahnimi, neenakomernimi ritmi. Sinkopirane linije ustvarjajo kontrast s preprostimi spremljevalnimi ritmi. Zaradi sprememb tempa, teksture in značaja motivov daje glasba vtis, da je v nenehnem gibanju. V ariji ***Gelido in ogni vena*** Vivaldi uporablja izjemne dinamične kontraste in s tem poveča napetost ter z glasbo do potankosti ponazori vsebino besedila.

La Virtù trionfante dell'amore e dell'odio overo Il Tigra (v prevodu *Zmagovita vrlina ljubezni in sovraštva ali Il Tigra*) je opera iz leta 1724 in je bila izvedena tako kot *Il Giustino* v Gledališču Capranica v času pustovanja v Rimu. Gre za skupno skladbo, *pasticcio*, za katerega je Vivaldi prispeval drugo dejanje, Benedetto Micheli prvo dejanje in Nicolo Romaldi tretje dejanje. Prvo in tretje dejanje sta izgubljeni, ohranilo se je samo Vivaldijevo. Libreto je napisal Vivaldijev duhovniški prijatelj Francesco Silvani in obravnava temo iz Plutarhovega življenja. Govori o ljubezni armenskega kralja Tigra do Kleopatre, hčerke ponskega kralja Mitridata. Tudi ta vsebina, čeprav temelji na zgodovinskih osebnostih, je fiktivna in predmet proste domišljije. Na premieri leta 1724 so vse glasove, tudi ženske, peli kastrati, saj je bilo v Rimu ženskam prepovedano javno nastopati. Opera je sublimna, razkošna in uglajena, kot je bilo vseč Benečanom. In kot je bilo značilno za opere tega časa, je tudi ta zgrajena na da capo arijah z dolgimi vmesnimi recitativi.

Zametki serenade segajo v pozni srednji vek. Izvajali so jo na odprtem in ima ljubezenske konotacije. Je nekakšna predhodnica opere in predstavlja vez s kantato. Je napol dramatsko delo, ki je bilo sprva namenjeno pevcem ali malemu orkestru. Od Mozartovega časa je bila oblikovana kot večstavčno delo za pihala in trobila, v romantiki se je preobrazila v skladbo za orkester oziroma godala. Ime serenata ali serenada izhaja iz latinske besede *serenus* in označuje jasnost, vedrino, mirnost, lahkotnost. Kot glasbena oblika je bila priljubljena med skladatelji 19. stoletja. Zelo znana je **Serenada za godala Petra Iliča Čajkovskega**, ki se je lotil ustvarjanja te nežne skladbe z mislimi na svojega idola, Mozarta. Po njem je prevzel slog klasične skladbe s štirimi stavki, ki so med sabo kontrastni, skupaj pa sestavljajo suito dopolnjujočih se in tesno povezanih delov, ki niso odvisni drug od drugega. *Serenada za godala* se začne s *Skladbo v obliki sonatine*, ki pa je veliko bolj strastna, kot je običajno sonatina. Drugi stavek je viharni valček, ki preide v elegično lepoto tretjega in najdaljšega izmed štirih s poudarjeno ekspresivnostjo. Odličen prehod na začetku četrtega dela vodi do intenzivnega finala. Tu skladatelj še enkrat dokaže, da lahko napiše vznemirljivo glasbo, ne da bi zašel v zvočno bombastičnost.

Ansambel **Zagrebski solisti** je bil leta 1953 ustanovljen v okviru Radia Zagreb pod umetniškim vodstvom slavnega violončelista Antonia Janigra. V skoraj sedmih desetletjih so pod taktirko znanih koncertnih mojstrov, kot so Dragutin Hrdjok, Tonko Ninić, Anđelko Krpan in Borivoj Martinić-Jerčić, dosegli zavidljivo umetniško raven. Od leta 2012 nastopajo s slavnim violinistom Sretanom Krstićem, koncertnim mojstrom Orkestra Münchenske filharmonije. Do sedaj so nastopili na skoraj 4000 koncertih po vseh celinah in v največjih svetovnih koncertnih središčih, med katerimi so: Glasbeno združenje (Dunaj), Kraljeva festivalna dvorana (London), Concertgebouw (Amsterdam), Berlinska filharmonija, Dvorana Čajkovskega (Moskva), Sveta Cecilija (Rim), Carnegiejeva dvorana (New York), Sydneyjska operna hiša, Viktorijina dvorana (Ženeva), Kraljevo gledališče v Madridu, Teatro Colón (Buenos Aires), Versailles v Parizu. Gostujejo na festivalih v Salzburgu, Pragi, Edinburgu, Berlinu, Bergnu, Barceloni, Carigradu, Dubrovniku in drugod. Z ansamblom nastopajo ugledni solisti: Alfred Brendel, Pierre Fournier, Jean-Pierre Rampal, Aldo Ciccolini, Katia Ricciarelli, Mario Brunello, Isabelle Moretti, Marc Coppey in drugi. Zagrebski solisti izvajajo dela od baroka do klasicizma in romantike vse do sodobne glasbe s poudarkom na mlajših hrvaških skladateljih. Posneli so več kot 70 albumov za založbe Vanguard, EMI, Melodia, Croatia Records ... Bili so nominirani za grammyja in vedno kritiško dobro sprejeti. So prejemniki mnogih visokih nagrad in priznanj pa tudi medalj: nagrade UNESCO, plakete in

nagrade mesta Zagreb, srebrne plošče Croatia Records, srebrnega znaka države, več hrvaških diskografskih nagrad porin (leta 1994 tudi za življenjsko delo), srebrne plakete Hrvaške glasbene mladine ... Med domovinsko vojno je ansambel organiziral več kot 70 dobrodelnih koncertov in izvedel več slavnostnih koncertov ob nastanku nove države. Leta 2010 je prejel veliko nagrado orlando za izjemne umetniške dosežke na Dubrovniškem poletnem festivalu. Dolgoletno uspešno delovanje Zagrebski solisti lahko pripišejo odličnim nekdanjim in sedanjim članom ansambla, ki so prispevali k vrhunski ravni ansambla, njihovi disciplini, prizadevnemu delu, navdušenju in iskreni ljubezni do komorne glasbe.

Nuška Drašček, solistka SNG Opera in balet Ljubljana, je ena najvidnejših slovenskih pevk, ki navdušuje s svojim glasom, odrsko prisotnostjo in izredno širokim repertoarjem. Petje je študirala v razredu Matjaža Robavsca na Akademiji za glasbo v Ljubljani in z odliko magistrirala. Je prejemnica več nagrad na mednarodnih pevskih tekmovanjih (Feruccio Tagliavini, Avstrija, Nuits lyriques, Francija, Grandate, Italija). Leta 2012 je pela na turneji z Anno Netrebko, Orkestrom in Zborom Slovenske filharmonije pod vodstvom Emmanuela Villauma. Od takrat kot solistka redno nastopa z vsemi našimi orkestri pri projektih, kot so Mahlerjeve *Pesmi zemlje* in *Druga simfonija*, oratorij *Golgota* (F. Martin), Lebičeve *Novembrske pesmi* in kantata *Požgana trava*, Brucknerjev *Te Deum* in Wagnerjeve *Pesmi Mathilde Wesendonck*. Odmeven je bil njen samostojni koncert *Od opere do muzikala* na ljubljanskem Kongresnem trgu z Orkestrom Slovenske filharmonije pod vodstvom Simona Dvoršaka. Občasno sodeluje tudi s SNG Opera Maribor. V SNG Opera in balet Ljubljana je med drugim nastopila v vlogah Magdalene (Verdi: *Rigoletto*), Pepelke (Rossini: *Pepelka*), Carmen (Bizet: *Carmen*), Tatjane (Parma: *Ksenija*), v kantati *Carmina Burana*, v vlogi Ivane Orleanske (Čajkovski: *Devica Orleanska*), Romea (Bellini: *Capuleti in Montegi*), Lole (Mascagni: *Cavalleria Rusticana*) in Isabelle (Rossini: *Italijanka v Alžiru*). V tujini je nastopila na festivalu Poletna opera Alden Biesen v Belgiji (Olga, Čajkovski: *Jevgenij Onjegin*; Isabella, Rossini: *Italijanka v Alžiru*; Pepelka, Rossini: *Pepelka*), v Koblenzu v Nemčiji ter v Praški državni operi. Je docentka na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Metka Sulič

PROGRAM:

A. VIVALDI (1678–1741):

- »Vedrò con mio diletto« iz opere *Il Giustino*, RV 717
- **Koncert za godala v g-molu, RV 157**
 - Allegro*
 - Largo*
 - Allegro*
- »Gelido in ogni vena« iz opere *Farnace*, RV 711
- **Koncert za godala v d-molu, RV 128**
 - Allegro non molto*
 - Largo*
 - Allegro*
- »Fara la mia Spada« iz opere *La Tigrana*, RV 740

P. I. ČAJKOVSKI (1840–1893):

- **Serenada za godala v C-duru, op. 48**
 - Pezzo in forma di sonatina. Andante non troppo – Allegro moderato*
 - Valse. Moderato – Tempo di Valse*
 - Elegia. Larghetto elegiaco*
 - Finale (Tema russo). Andante*

NAPOVEDUJEMO:

Četrtek, 30. november 2023, ob 20.00

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

ZBOR SLOVENSKE FILHARMONIJE

Ambrož Čopi, dirigent

Koncert ob 50-letnici dirigenta in skladatelja Ambroža Čopija

Izredni koncert

Ponedeljek, 4. december 2023, ob 20.15

Velika dvorana Kulturnega doma Nova Gorica

ANSAMBEL DOHNANYI

Philip Zuckerman, violina

Ljubomir Milanović, viola

Monika Leskovar, violončelo

Maximilian Martin, klarinet

Boštjan Lipovšek, rog

Lorenzo Cossi, klavir

Glasbeni abonma in izven

Četrtek, 14. december 2023, ob 20.00

FREEVOICES SHOW CHOIR

»CARRY THE LIGHT«

Božični koncert

Gianni Del Zotto, klavir in priredbe

Laura Grandi, violina

Francesco Pandolfo, tolkala

Riccardo Pitacco, električni bas

Marco Rigamonti, koreografija

Manuela Marussi, zborovodja in umetniško vodstvo

GOGospel

KULTURNI DOM
NOVA GORICA

Glasba

Galerija

Film

Bevkov trg 4
5000 Nova Gorica

E: pr@kulturnidom-ng.si

W: www.kulturnidom-ng.si

T: +386 (0)5 335 40 13